

Kazimierz Grażawski, Andrzej Kola

Radoszki, gm. Grażawy, woj.
toruńskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 17, 211-212

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JADOSZKI, gm. Grądzawy
soj. toruńskie
stanowisko 2

Muzeum Regionalne
w Brodnie

Badania prowadził mgr Kazimierz Grądzawski, Konsultantem
był dr Andrzej Kola. Finansował WKZ w Toruniu. Drugi
/ostatni/ sezon badań. Gródka stożkowa /pocz.XV w./.

Celem drugiego sezonu badań było pełne rozpoznanie zabudowy wewnętrznej i uściwienie chronologii względnej obiektu. Założono łącznie 5 wykopów badawczych nawiązujących do ubiegłorocznych 3 wykopów zlokalizowanych w północnej strefie najdawniej gródki.

Wykop 1/83 o wymiarach 4 x 8 m użytkownicy został obok wykopu 2/82 poszerzając niejako jego powierzchnię w celu uchwycenia całego zarysu odkrytego w ubiegłym roku podpiwnoczenia domostwa-kuchni.

Układ stratygraficzny podobny, jak w ubiegłym sezonie: po zdjęciu humusu wystąpiło rumowisko cegły i przepalanej polipy, prześwietlone śladami spalonych w dolnych partiach profili. Wiązarzód rumowiska, a tym samym głębokość podpiwnoczenia, wynosiła około 150 cm. Przy spągu warstwy zlokalizowano przepaloną belkę drzewianą z zachowaną fragmentarycznie ścianką z przepalanej polipy, przylegającą od zewnętrznej do ściany podpiwnoczenia. Zawartość kulturową tworzyły tu zespół kilkuset fragmentów ceramiki siwej i ceglastej /w niskiej wiązce jedynkowej proporcji ilościowej/ i kilkadziesiąt egzemplarzy gwóźdźki żelaznych, kilka ówków, kłódkę żelazną i kilka fragmentów okuć, ponadto 2 grotty bałtów do kuszy z trąpieniem oraz liczne fragmenty stopu metali - brązu ? - /materiał w analizie chemicznej/.

Wykop 2/83 o wymiarach 3 x 7 m zlokalizowano równoległa do wykopu 1/82, a prostopadła do wykopu 2/82, gdzie odkryto w ubiegłym sezonie kamienią ławę fundamentową. Wykop dał pozwolić na odkrycie ławy kamiennej w ośi N-S w narożniku północno-wschodnim gródki. Zdokumentowano w bieżącym sezonie ciąg ławy na przecięciu około 7 m, jedynie w środkowej partii ławy brak było kamieni - ubytek spowodowany zapewne zniszczeniem obiektu. Warstwa rumowiska zalegała tam bezpośrednio pod humusem i osiągnęła tam niewielką stosunkowo miąższość sięgającą co 20 - 30 cm obok konstrukcji kamiennej.

Ława fundamentowa ułożona była z dwu rzędów pojedynczych kamieni zalegających bezpośrednio na gliniastej podsypce - stanowiącej płaszczyznę obrony obiektu /utwardzenie najdawniej i obejście nakładowe/.

Wykop 3/83 - o wymiarach 1 x 13 m w postaci rowu siodłowego założono na osi W-Z najdawniej w jego południowo-wschodniej części. Odkryty w nim układ stratygraficzny nie wykazywał na żadne ślady zabudowy w tej części obiektu. Jedynie w zachodniej części wykopu na wysokości domniemanego "wąwozu" na gródce zlokalizowano niewielkie rumowisko drobnych kamieni polanych się wykazujące cełowego układu. Wydobyto kilkadziesiąt fragmentów ceramiki siwej i ceglastej, ponadto kilkadziesiąt gwóźdźki, kilka okuć i grot strzał do łuku /bardziej lekkiej kuszy/, kilka baków i 1 nóż żelazny.

Wykop 4/83 o wymiarach 2 x 7 m założono w południowo-wschodniej części najdawniej. Nawiązywał on występującą w nim sytuacją stratygraficzną do zarejestrowanej w wykopie 1/83. Układ nawarstwień pozwolił stwierdzić istnienie 3 kolejnego zabudowania na obiekcie, którego relikty podpiwnoczenia sięgały głębokości 130-150 cm. Spas warstwy rumowiskowej stanowiąca intensywnie warstka spaliszyny. Zawartość kulturową stanowił zespół kilkuset fragmentów ceramiki siwej i ceglastej oraz kilkadziesiąt gwóźdźki, kilka okuć, baków, 1 nóż żelazny z zachowanym okuciem brązowym pochwy, oszka z żupku oraz pierścieni srebrny /białoty/, a także na kamień szlachetny była pusta - c. ilościowo uszkodzona/.

Wykop 5/83 - założony dodatkowo w narożniku północno-wschodnim o wymiarach 1 x 3 m miał określić kontynuację kamiennej ławy fundamentowej. Niestety, okazał się potwierdził przypuszczenie o zaleganiu na skraju najdawniej kamieni. Na tej podstawie można wnioskować o obsunięciu się zewnętrznych ścian gródki. /ciągłe podorywanie/ o sporej stroniście. Ubytek ścian spowodował zniszczenie w/w ławy przy zewnętrznych krawędziach najdawniej stożka. Zlokalizowano tam kilkanaście fragmentów ceramiki i kilka egzemplarzy gwóźdźki. Stratygrafia - jak w wykopie 2/83.

Analiza stratygraficzna oraz materiał ruchomy, uzyskany z jednorodnego chronologicznego zespołu kulturowego pozwalają określić czas użytkowania obiektu na początkowe lata XV wieku. Endo-wn obiektu nastąpić musiało zapewne w związku z nadejściem ziemakami w 1402 i w 1404 r. na rzece

Klauka Steinwaga, co podają źródła pisane. Ślady spalonych ścian zabudowań i występujące rumowiska ceglano i przepalona polepa wskazują na zniszczenie obiektu pożarem. Niewielkie zniszczenie obiektu materiałem ceramicznym przy względnie jednolitej jego stylistyce i technologii wytworzenia wskazuje pośrednio na krótkotrwałe użytkowanie gródka. Stosunkowo sika ilość znalezionych przedmiotów wyposażenia wnętrza, sprzętu, narzędzi, itp. wskazuje na uprzednie opuszczenie obiektu przez właściciela wobec zbliżającego się niebezpieczeństwa, bądź na ograbienie go przed spaleniem. Szczegółowych danych dotyczących egzystencji i zniszczenia gródka dostarczają źródła piśmne. Kres funkcjonowania obiektu wiązać można z wydarzeniami tzw. "wojny głodowej" w 1414 roku. Wśród zniszczonych miejscowości znalazły się także Badoszki - gdzie sakoty wojenne wywoływały mniej niż 1/2 wsi zamieszkałej. Badania w Badoszkach pozwoliły na przeprowadzenie rekonstrukcji zabudowy wewnętrznej majątku kościelnego. Znajdowały się tam trzy zabudowania oddzielnie posiadające siecentralnie na najdłużej, wszystkie podpiwniczone na głębokość około 130-150 cm. Pierwszy z nich to prawdopodobnie wieża drewniana posiadająca na kamiennej ławie fundamentowej w północno-wschodniej części majątku /sarrożnik/ o podstawie kwadratu 7 x 7 m.

Drugim zabudowaniem była kuchnia, założona na planie prostokąta 5 x 6 m a zagłębiona swym podpiwniczeniem na głębokość około 150 cm. Pionowa ta zabudowa była z belek drewnianych kładzionych na żrąb, obklepanych od zewnątrz gliną /polepą/. Ściany mogły być częściowo zbudowane z cegły, lecz zasadniczą część pochodzi z pieca kowalskiego - zapewne z jego komina. Naziemna część kuźni zbudowana była w konstrukcji szachulcowej, na co wskazuje duża ilość przepalanej polepy z charakterystycznymi odciskami ścianek domostwa. Trzecie zabudowanie o charakterze mieszkalno - magazynowym zbudowano w części południowo-zachodniej majątku; posiadało ono piwnicę zagłębioną na około 130 cm a wymiary u podstawy wynosiły 4 x 6 m. Obsunięte się, na przestrzeni wieków, stoków stożka nie pozwoliło na uchylenie wentylacyjnej palisady - płota na skraju majątku.

Rekonstruując badania na gródku pozwoliły na odkrycie nowego, nieznanego dotąd na Ziemi Chełmskiej obronnego grodu rycerskiego. /w sensie zabudowy wewnętrznej/. System zabudowań o charakterze gospodarczo-mieszkalnym usytuowanych siecentralnie z wolnym majątkiem - podwórcem sugeruje misję założenia zamku /sarrożna wieża/. Jest to więc odmieszona koncepcja założenia wiejskiej rycerskiej siedziby obronnej w porównaniu choćby do Sioszes /nieobronny dwór dwukondygnacyjny na wyspocieniu morenowym z systemem uocnień - wału i fosy/ czy Fleming /wielokondygnacyjna wieża mieszkalno-obronna na kopcu z palisadą u jego kulminacji/, wreszcie Ryńska /system zabudowań na wzgórzu morenowym sugerującym wczesnośredniowieczne grodzisko/.

Zasadniczo trzem badaniom w Badoszkach zakończono. Pozostało jedynie przebadanie fosy przy północnym stoku gródka, co zamierza się wykonać przy pomocy wierceń w celu pełnego rozpoznania formy interesującego nas założenia. Przeprowadzone w okolicy obiektu poszukiwania powierzchniowe pozwalają na stwierdzenie istnienia /osadnictwo wiejskie/ występowania ceramiki średniowiecznej, a także ślady rod kamiennych na podmokłych łąkach oraz pobliskie jezioro Samińskie /ok. 1,5 km na północ od gródka/ były pośrednim źródłem utrzymania osadników. Wiadomym bowiem jest, że Klauka Steinwaga otrzymał w 1402 r. prawo wolnego rybołówstwa na wspomnianym jeziorze z nadaniem Epitufy Chełmskiej.

Materiały z prac zostały złożone w Muzeum Regionalnym w Brodnicy.

BADZIKOWO STARE
woj. płockie
Staniowisko "Galk"

patrz wczesne średniowiecze

SANDOWIECZ
woj. tamobrzeskie
Kościół pw. św. Jakuba i Klasztor

Biuro Badań i Dokumentacji
Zabytków w Tamobrzegu

Badania prowadził mgr Marek Florek. Finansował BBiDz w Tamobrzegu. Pierwszy sezon badań /po przerwie od 1970 r./ Kościół i klasztor /XIII - XVII w./.

W związku z pracami remontowymi przy kościele pw. św. Jakuba i klasztorze Dominikańskim przeprowadzono badania ratownicze oraz objęto nadzorem prace ziemne. W wykopie I/83 o wymiarach 4 x 5 m, przylegającym od południa do znajdującej się pod sieistalajacym pomieszczeniem naroznym